

підприємницького середовища, що має включати в себе:

- знаходження нових ринків збуту;
- диверсифікація з метою зміни (або розширення) асортименту продукції;
- підвищення конкурентоспроможності підприємства за рахунок функціонування на зовнішніх ринках збуту.

Підвищення внутрішньої ефективності підприємства має на увазі ефективне використання внутрішніх ресурсів господарюючого суб'єкта. До заходів в даній категорії можна віднести:

- оптимізацію структури активів підприємства;
- оптимізацію структури капіталу підприємства;
- оптимізацію інвестиційного портфеля підприємства;
- вдосконалення фінансової роботи на підприємстві;
- вдосконалення організаційної структури підприємства;
- підвищення кваліфікації кадрового складу.

Загальна ефективність підприємства може бути підвищена за рахунок проведення таких заходів:

- підвищення ліквідності за рахунок оптимізації обсягу оборотних активів і поточних зобов'язань;
- підвищення ділової активності за рахунок збільшення оборотності і зниження тривалості обороту (особливо це стосується тривалості виробничого і фінансового циклів);
- підвищення фінансової стійкості за рахунок оптимізації розміру власних оборотних коштів, робочого капіталу та збільшення маневреності власного капіталу;
- підвищення рентабельності виробництва, продукції, продажів і підприємства за рахунок нарощування обсягів прибутку і зниження операційних і фінансових витрат.

Таким чином, використання комбінації розглянутих заходів дозволить підприємству оптимізувати свою діяльність в усіх її аспектах та підвищити ефективність свого функціонування в сучасних умовах господарювання в Україні.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Володивщук Інна Іванівна

Студентка спеціальності «Облік і оподаткування» (магістр)

Науковий керівник: Побережець О.В., д.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(Одеса, Україна)

Сучасні умови господарювання визначаються процесами глобалізації національної економіки, значною невизначеністю та ризиками зовнішнього та внутрішнього середовища. За цих обставин ефективне управління капіталом полягає у своєчасному коректуванні фінансової стратегії підприємства і потребує, в свою чергу, якісного інформаційно-аналітичного забезпечення, здатного оперативно вирішувати проблеми формування та використання капіталу підприємства. Базисом такого інформаційного забезпечення складають облікові дані про наявність та рух капіталу підприємства.

Проблемам обліку власного капіталу присвячені праці провідних вітчизняних вчених теоретиків та практиків, а саме: Ф.Ф. Бутинця, В.В. Сопка, С.Ф. Голова, В.О. Пархоменка, Н.М. Ткаченко, О.І. Пилипенка, В.М. Жука, Н.І. Петренко, І.Й. Яремка, Т.С. Яровенко, О.Й. Вівчар, А.П. Бобяк та інші.

Окремі автори формулюють поняття власного капіталу як сукупність власних фінансових ресурсів підприємства, відображену в першому розділі пасиву бухгалтерського балансу, що знаходиться в фондовій (статутний капітал, додатковий капітал, резервний фонд) та нефондовій (нерозподілений прибуток) формах і належить йому на правах власності, господарського ведення і повного розпорядження [2].

Бутинець Ф.Ф. під власним капіталом розуміє загальну вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності та використовуються ним для формування його активів [3].

Згідно діючого законодавства власний капітал трактується як частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [1].

Крім того, під власним капіталом слід розуміти загальну суму власних джерел фінансування активів, які по праву належать підприємству і сформовані за рахунок внесків власників та додатково створених і отриманих в процесі фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання.

При визначенні структури власного капіталу перш за все варто виходити з джерел його формування. Можна виділити два основні джерела, сукупність яких формує капітал підприємства як цілісність: вкладений та накопичений капітал. Ці джерела власного капіталу складають базову структуру капіталу будь-якого підприємства незалежно від організаційно-правової форми.

Необхідність та важливість власного капіталу впливає із його функцій, а саме:

- довгострокового фінансування: перебуває у розпорядженні

- підприємства необмежено довго; компенсації понесених збитків – тимчасові збитки мають погашатись за рахунок власного капіталу;
- відповідальності і захисту прав кредиторів: відображений в балансі підприємства власний капітал є для зовнішніх користувачів мірилом відносин відповідальності на підприємстві, а також захистом кредиторів від втрати капіталу;
 - компенсації понесених збитків: тимчасові збитки мають погашатись за рахунок власного капіталу тощо.

Для обліку зареєстрованого або пайового капіталу, капіталу у дооцінках, додаткового, резервного, вилученого, неоплаченого, а також нерозподілених прибутків (непокритих збитків) Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій передбачено рахунки 4 класу, які застосовуються для систематизації відповідної інформації щодо стану складових власного капіталу підприємства.

Найбільш вагомим структурним елементом власного капіталу є зареєстрований (пайовий) капітал: офіційно об'явлена і належним чином зареєстрована частина внесків власник до капіталу підприємства. Інформація про такий капітал міститься у статутних документах та відображається на рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал».

Слід підкреслити, що створення резервного капіталу на підприємстві не є обов'язковою умовою господарювання для окремих підприємств, але наявність такого фонду дає можливість мінімізувати ризики, пов'язані із незапланованими витратами. Для узагальнення інформації про резервний капітал використовується рахунок 43 «Резервний капітал», розмір якого має становити не менше, ніж 25% статутного (зареєстрованого) капіталу. Формується цей фонд із щорічних відрахувань у розмірі не менше 5% суми чистого прибутку до досягнення зазначеного розміру.

В свою чергу, за рахунок коштів резервного капіталу можливо: поповнювати зареєстрований (статутний) капітал; нараховувати дивіденди за привілейованими акціями (у разі недостатності прибутку для цього); погашати борги при ліквідації товариства; покривати отримані збитки в разі недостатності прибутку.

Зміна величини власного капіталу залежить від окремих умов функціонування підприємства, а також від норм чинного законодавства. В свою чергу, на зміну розміру власного капіталу впливають збільшення розміру статутного капіталу; переоцінка майна – внаслідок чого відбувається збільшення резерву переоцінки, а вартість необоротних активів доводиться до справедливої, а також

зміна оцінки фінансових інструментів доведенням їхньої вартості до справедливої.

Важливим етапом бухгалтерського обліку підприємства є складання фінансової звітності, яка інтегрує дані оперативного, статистичного та бухгалтерського обліку та є важливим джерелом економічної інформації для здійснення аналізу, контролю, планування та прогнозування господарської діяльності підприємства. Ефективність діяльності підприємства можливо оцінити за допомогою результативних кількісних та якісних показників, які відображаються у відповідних формах фінансової звітності.

У Звіті про власний капітал розкривається інформація про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. У графах звіту про власний капітал, призначених для наведення складових власного капіталу, зазначаються показники, наведені у розділі I «Власний капітал» балансу. Для забезпечення порівняльного аналізу інформації звіту про власний капітал підприємства повинні додавати до річного звіту звіт про власний капітал за попередній рік [1].

Таким чином, теоретико-методологічними засадами обліку власного капіталу підприємства є визначений категоріальний апарат, а саме: формулювання поняття власного капіталу та його структурних елементів, наявність яких залежить від норм діючого законодавства та результатів діяльності окремого підприємства. Проблеми обліку власного капіталу, перш за все, пов'язані з нормативно-правовими змінами та складними фінансовими умовами господарювання.

Література:

1. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ МФУ України від 7 лютого 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua. – Назва з екрана.
2. Вівчар О.Й. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства / О.Й. Вівчар, В.М. Саварин // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.5 – С. 146-150.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник / за ред. Ф.Ф. Бутинця; 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: Рута, 2009. – 912 с.